

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
Karol Nawrocki

Warszawa, dnia 24 października 2025 r.

Trybunał Konstytucyjny
Warszawa

Wniosek

Na podstawie art. 191 ust. 1 pkt 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej wnoszę o zbadanie zgodności z Konstytucją rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 29 września 2025 r. zmieniającego rozporządzenie – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. 2025 r. poz. 1325).

Rozporządzeniu temu zarzucam niezgodność § 1 pkt 2-3 i § 2 z art. 7 w związku z art. 10, art. 45 ust. 1, art. 92 ust. 1, art. 173, art. 176 ust. 2 oraz art. 178 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Uzasadnienie

Rozporządzeniem z dnia 29 września 2025 r. zmieniającym rozporządzenie – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. z 2025 r. poz. 1325; dalej: rozporządzenie zmieniające lub zaskarżone rozporządzenie) Minister Sprawiedliwości wprowadził zmiany w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. z 2024 r. poz. 334, ze zm.; dalej: Regulamin urzędowania). Jedną z istotniejszych zmian było dodanie ustępu 1a w § 50

Regulaminu urzędowania (zmiana wprowadzona w § 1 pkt 2 zaskarżonego rozporządzenia), zgodnie z którym: „1a. Przewodniczący wydziału może zdecydować w przypadku potrzeby poprawy efektywności pracy wydziału, że sprawy rozpoznawane w składzie 3 sędziów SLPS przydzieli referentom, a pozostałych dwóch członków składu wyznaczy przewodniczący wydziału według zasad określonych przez prezesa sądu po zasięgnięciu opinii kolegium właściwego sądu”. Nowe zasady wyznaczania składu sądu przedstawione powyżej implikują zmiany w § 53 ust. 1–3 Regulaminu urzędowania i stanowią dalszą konsekwencję odejścia od zasady losowania pełnych, trzyosobowych składów. Polegają one na zastąpieniu odwołań do czynności losowania przez System Losowego Przydziału Spraw (SLPS) regulacjami odnoszącymi się do wyznaczania dodatkowych sędziów. Z uwagi na to, że są one wypadkową zmian wprowadzonych w § 50 Regulaminu urzędowania, również podlegają zaskarżeniu w analogicznym zakresie.

W związku z powyższymi przepisami został wprowadzony również § 2 zaskarżonego rozporządzenia stanowiący przepis przejściowy odsyłający do stosowania również ww. regulacji § 50 ust. 1a oraz § 53 w określonych w nich przypadkach, w związku z czym również ta regulacja podlega zaskarżeniu we wskazanym w *petitum* wniosku zakresie.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 29 września 2025 r. zmieniające rozporządzenie – Regulamin urzędowania sądów powszechnych zostało opublikowane w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 września 2025 r. i dokonało zmian w Regulaminie urzędowania z dniem 1 października 2025 r. za wyjątkiem § 1 pkt 6 lit. b w zakresie § 67 ust. 3b, który wejdzie w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.

W myśl uzasadnienia projektu rozporządzenia, nowelizacja Regulaminu urzędowania nakierowana jest na wprowadzenie zmian dotyczących w szczególności przydziału spraw sędziom w taki sposób, by maksymalnie zoptymalizować związane z tym czynności i doprowadzić do zwiększenia sprawności procedowania przez sądy. Dotychczasowe zasady przydziału spraw, zdaniem Ministra Sprawiedliwości, wymagały zmiany ze względu na znaczne trudności kadrowe oraz konieczność zapewnienia najwyższego efektu pracy orzeczników (zob. uzasadnienie do projektu rozporządzenia z dnia 14 sierpnia 2025 r., s. 6). Zdaniem Ministra Sprawiedliwości: „[i]stniejące obecnie rozwiązanie, wymuszające generowanie składów trzyosobowych co najmniej raz na 12 miesięcy, skutkuje multiplikacją składów, doprowadzając do sytuacji, w których sędzia jest przydzielony do kilku, a nawet

kilkunastu składów. W przypadku wydziałów, w których następują zmiany organizacyjne lub kadrowe, nałożenie bezwzględnego obowiązku losowego generowania trójek nie ma racjonalnego uzasadnienia. Powyższe powoduje duże problemy organizacyjne, obowiązek orzekania danego sędziego nawet kilka dni w tygodniu w różnych składach. Fakt ten wpływa na pracę danego sędziego w sprawach pozostających w jego referacie, jak i nie daje gwarancji prawidłowego przygotowania sędziego do spraw w danych dniach sesyjnych pozostających w referatach innych sędziów. Zalecane narady składu orzekającego w danej sprawie stają się znacząco utrudnione do zrealizowania, co przekłada się na czas rozpoznania danej sprawy i poziom orzecznictwa” (zob. uzasadnienie do projektu rozporządzenia z dnia 14 sierpnia 2025 r., s. 7).

W świetle art. 47a § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 334, z późn. zm., zwanej dalej „p.u.s.p.”) sprawy są przydzielane sędziom i asesorom sądowym losowo, w ramach poszczególnych kategorii spraw, chyba że sprawa podlega przydziałowi sędziemu pełniącemu dyżur. Na podstawie delegacji zawartej w art. 41 § 1 p.u.s.p. Minister Sprawiedliwości jest obowiązany określić, w drodze rozporządzenia, regulamin wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych, a w jego ramach, między innymi, szczegółowe zasady przydziału spraw, w tym: sposób dokonywania losowania spraw, zasady ustalania składów wieloosobowych, zasady zmniejszenia przydziału spraw ze względu na pełnione funkcje i usprawiedliwione nieobecności oraz podstawy czasowego wstrzymania przydziału spraw, warunki uczestniczenia w przydziale tylko niektórych kategorii spraw rozpoznawanych w wydziale oraz zasady pełnienia dyżurów oraz rodzaje spraw podlegających przydzieleniu zgodnie z planem dyżurów, a także zasady sporządzania planu zastępstw oraz rodzaje czynności podejmowanych zgodnie z planem zastępstw.

Modyfikacja unormowania zawartego w § 50 Regulaminu urzędowania wprowadzona przez rozporządzenie zmieniające polega na odejściu od zasady losowego tworzenia trójek sędziowskich na potrzeby spraw rozpoznawanych w składzie trzech sędziów na rzecz losowego wyboru przez System Losowego Przydziału Spraw (SLPS) jedynie sędziego referenta i powierzenia wyznaczenia pozostałych dwóch członków składu orzekającego przewodniczącemu wydziału.

Zarzut naruszenia art. 7 w związku z art. 10, art. 45 ust. 1, art. 92 ust. 1, art. 173, art. 176 ust. 2 i art. 178 ust. 1 Konstytucji.

Analiza treści ust. 1a dodanego do § 50 Regulaminu urzędowania w wyniku zmian wprowadzonych rozporządzeniem zmieniającym, zgodnie z którym przewodniczący wydziału może zdecydować w przypadku potrzeby poprawy efektywności pracy wydziału, że sprawy rozpoznawane w składzie 3 sędziów SLPS przydzieli referentom, a pozostałych dwóch członków składu wyznaczy przewodniczący wydziału według zasad określonych przez prezesa sądu po zasięgnięciu opinii kolegium właściwego sądu, budzi szereg bardzo poważnych zastrzeżeń konstytucyjnych. Wbrew temu, co twierdzi Minister Sprawiedliwości, zmiana Regulaminu urzędowania nie pozostaje w zgodzie z ustawowym przepisem upoważniającym, czyli art. 41 § 1 p.u.s.p. (zob. uzasadnienie do projektu rozporządzenia z dnia 14 sierpnia 2025 r., s. 7), a Minister Sprawiedliwości wydając rozporządzenie zmieniające w zaskarżonym zakresie, naruszył art. 7 Konstytucji w związku z art. 10, art. 45 ust. 1, art. 92 ust. 1, art. 173, art. 176 ust. 2 i art. 178 ust. 1 Konstytucji.

Zasada legalizmu stanowi następstwo zasady demokratycznego państwa prawnego i jest z nią organicznie związana. Zgodnie z art. 7 Konstytucji organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa. Jak podkreśla się w doktrynie, legalizmem działania organów publicznych nazywamy stan, w którym po utworzeniu w drodze prawnej rozwijają one aktywność na podstawie i w granicach prawa, zaś prawo określa ich zadania i kompetencje oraz tryb postępowania. Postępowanie to prowadzi do wydawania rozstrzygnięć w przewidzianej przez prawo formie, na należytej podstawie prawnej i w zgodności z wiążącymi dany organ przepisami materialnymi (W. Sokolewicz, *Komentarz do art. 7 Konstytucji*, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, t. V, red. L. Garlicki, Warszawa 2007, s. 5).

Zasada legalizmu, o której mowa w art. 7 Konstytucji, stanowi pryncypium działania władzy publicznej. W przeciwieństwie bowiem do jednostki, której wolno wszystko, co nie jest prawem zakazane, organy władzy publicznej mogą czynić jedynie to, co zostało im przez prawo wyraźnie dozwolone. Podstawą wszelkich działań organów muszą być natomiast normy kompetencyjne. Jeżeli ich nie ma, organ po prostu nie ma możliwości dokonania określonej czynności, nawet gdyby taka czynność znajdowała się w sferze jego zadań (na

podstawie norm zadaniowych czy formułujących ogólnie funkcje danego organu). Z tym wiąże się z kolei dyrektywa zakazu domniemania kompetencji. Nakaz wyrażony w art. 7 jest kierowany do organów władzy publicznej rozumianych szeroko, czyli zarówno organów państwa, jak i innych organów władzy publicznej, które realizują władztwo publiczne (P. Tuleja, *Komentarz do art. 7 Konstytucji*, [w:] *Konstytucja RP*, Tom I, red. M. Safjan, L. Bosek, Warszawa 2016, s. 303). Zasada legalizmu była wielokrotnie przedmiotem wypowiedzi Trybunału Konstytucyjnego. Trybunał podkreślał m.in., że: „[...] zasada legalizmu wyrażona w art. 7 Konstytucji nakłada przede wszystkim na organy państwowe obowiązek działania zgodnie z obowiązującymi przepisami kompetencyjnymi, interpretowanymi w sposób ścisły i z odrzuceniem, w odniesieniu do organów władzy publicznej, zasady, „co nie jest zakazane, jest dozwolone”. Nakłada ona na ustawodawcę obowiązek nienaruszania innych przepisów konstytucyjnych i ratyfikowanych umów międzynarodowych, wymienionych w art. 89 ust. 1 Konstytucji (por. wyrok TK z dnia 27 maja 2002 r., sygn. akt K 20/01). Niedopuszczalne jest działanie organów władzy publicznej bez podstawy prawnej albo wykraczające poza jej granice. Organy władzy publicznej mają ponadto obowiązek rzetelnego wykonywania powierzonych im zadań (por. wyrok TK z dnia 12 czerwca 2002 r., sygn. akt P 13/01).

Na wagę i szczególne znaczenie zasady legalizmu w przestrzeni funkcjonowania władzy publicznej zwrócił uwagę Trybunał Konstytucyjny także w wyrokach z dnia: 16 maja 2024 r. (sygn. akt U 1/24) oraz 6 marca 2025 r. (sygn. akt U 16/24), które zostały wydane w następstwie zaskarżenia przez Krajową Radę Sądownictwa rozporządzeń zmieniających Regulamin urzędowania. W wyroku w sprawie o sygn. akt U 16/24 Trybunał stwierdził, powołując się zresztą na wcześniejszy wyrok z dnia 20 kwietnia 2020 r. w sprawie o sygn. akt U 2/20, że: „[k]onsekwencją zasady demokratycznego państwa prawnego wprost wysłowioną w Konstytucji jest zasada legalizmu, określana również mianem zasady praworządności formalnej, umiejscowiona w art. 7 Konstytucji («Organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa») i postrzegana w orzecznictwie TK, oprócz jej materialnego aspektu, jako istota zasady demokratycznego państwa prawnego (zob. wyrok TK o sygn. K 3/17). Trybunał Konstytucyjny stoi na stanowisku, że konsekwencją praworządności formalnej jest obowiązek jednoznacznego i precyzyjnego określenia w przepisach prawa kompetencji organów władzy publicznej, oparcia działania tych organów na podstawie zawartej w takich przepisach oraz zakaz domniemania kompetencji organów władzy

publicznej w razie wątpliwości interpretacyjnych (zob. wyrok TK z 14 czerwca 2006 r., sygn. K 53/05, OTK ZU nr 6/A/2006, poz. 66). Nie ulega wątpliwości że przez władze publiczne należy rozumieć wszystkie władze w sensie konstytucyjnym – ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą (zob. wyrok TK z 4 grudnia 2001 r., sygn. SK 18/00, OTK ZU nr 8/2001, poz. 256). Art. 7 Konstytucji wyklucza zatem podejmowanie aktywności organów władzy publicznej bez podstawy prawnej (zob. wyrok TK z 21 lutego 2001 r., sygn. P 12/00, OTK ZU nr 3/2001, poz. 47). Tym bardziej organ władzy publicznej nie może przypisywać sobie kompetencji, które konstytucyjnie są zastrzeżone dla innych organów”.

W polskim systemie prawnym kwestia ustalania składów sędziowskich jest uregulowana w art. 47a § 1 p.u.s.p. Zgodnie z tym artykułem skład ustalany jest losowo, a jedynym wyjątkiem jest przydział sprawy sędziemu pełniącemu dyżur. W doktrynie przyjmuje się, że zasada losowości wyrażona w art. 47a § 1 p.u.s.p. nie dotyczy samego tylko referenta sprawy, lecz całego składu orzekającego (tak np. A. Łazarska, *Skład sądu drugiej instancji w postępowaniu cywilnym*, „Ius Novum” 2022, nr 2, s. 136-137). Na podstawie delegacji zawartej w art. 41 § 1 p.u.s.p. Minister Sprawiedliwości może określić szczegółowe zasady przydziału spraw, w tym sposób dokonywania losowania spraw oraz zasady ustalania składów wieloosobowych. Jednak wskazane zasady nie mogą być sprzeczne z ustawą, czyli musi być zachowana zasada losowania wszystkich sędziów składu orzekającego. Jak już wskazywano powyżej, zgodnie z brzmieniem nowego ust. 1a dodanego do § 50 Regulaminu urzędowania na mocy rozporządzenia zmieniającego, tylko referent sprawy będzie wyznaczany losowo w ramach SLPS, a pozostali dwaj członkowie składu zostaną wyznaczeni przez przewodniczącego wydziału według zasad określonych przez prezesa sądu po zasięgnięciu opinii kolegium właściwego sądu.

Nowa zasada kształtowania trzyosobowych składów sędziowskich w oparciu o wprowadzony na mocy rozporządzenia zmieniającego ust. 1a § 50 Regulaminu urzędowania jest niewątpliwym odstępstwem od zasady losowego kształtowania składów sędziowskich w sądach. Model kształtowania składu sądu w drodze losowania oraz narzędzie elektroniczne w postaci Systemu Losowego Przydziału Spraw zostały wprowadzone do polskiego systemu prawa 12 lipca 2017 r. na mocy nowelizacji ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2017 r. poz. 1452). Rozwiązanie to miało stanowić nową jakość w polskim sądownictwie zapewniającą transparentność i obiektywizm przy wyznaczaniu składów sądu. Dzięki mechanizmowi ochrony przed manipulacjami w tym

zakresie, miało także zapewniać odpowiednie gwarancje konstytucyjnego i konwencyjnego prawa do rozpoznania sprawy przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Jak wynika z uzasadnienia do projektu wskazanej ustawy: „Dobry sędzia powinien charakteryzować się wieloma pożądanymi cechami, lecz bezstronność jest najważniejszą z nich. Oczywiście wszystkie urzędy państwowe i samorządowe powinny być bezstronne, lecz urząd sędziego wymaga szczególnych gwarancji bezstronności. Dlatego sędziowie są nieusuwalni z urzędu, aby zminimalizować ryzyko wywierania na nich nacisku. Obecnie wymóg losowego przydziału obowiązuje tylko w postępowaniu karnym, i to w bardzo ograniczonym zakresie. Pozostałe sprawy przydzielają przewodniczący wydziałów i nie zawsze jest to przydział zapewniający pełną transparentność zewnętrzną. Nie trzeba dodawać, że system pozwala na nadużycia i nie buduje zaufania obywateli do wymiaru sprawiedliwości. Dopiero losowy przydział spraw, zwłaszcza w II instancji, daje gwarancję, że sprawa nie została przydzielona sędziemu wyznaczonemu w inny, niż losowy sposób, do danej sprawy” (zob. uzasadnienie do projektu ustawy z dnia 12 kwietnia 2017 r., druk 1491, s. 7-8).

Istnieje duże prawdopodobieństwo i poważne ryzyko, że w wyniku zmian wprowadzonych rozporządzeniem zmieniającym w zakresie ustalania składów sędziowskich, przewodniczący wydziałów będą mogli dowolnie kształtować te składy posługując się bardzo nieostrymi kryteriami mającymi na celu realizację przesłanki poprawy efektywności pracy wydziału. Ich skutkiem może być *de facto* „ręczne sterowanie” składami sędziowskimi, dobór i „eliminowanie” sędziów według własnego uznania.

Warto dodać, że na niniejszy fakt zwrócili także uwagę praktycy prawa, którzy uznali m.in., że omawiana regulacja jest ryzykowna również dlatego, że prawidłowość wyznaczenia składu kolegiального pozostawia w gestii uczciwości przewodniczącego danego wydziału i nie daje żadnych możliwości weryfikacji *ex post*, czy przy przydziale tym nie doszło do nieprawidłowości. Dlatego stanowi ona – pod względem transparentności – istotny krok w tył względem dotychczas przewidzianych w p.u.s.p. gwarancji (zob. opinia Stowarzyszenia Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM do projektu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości zmieniającego rozporządzenie – Regulamin urzędowania sądów powszechnych, numer w wykazie prac legislacyjnych Ministra Sprawiedliwości B912, z dnia 23 sierpnia 2025 r., s. 8).

Na istotne wątpliwości w tym zakresie wskazało także Rządowe Centrum Legislacji, które w swej opinii zwróciło uwagę m.in., że losowość jest zasadą, w oparciu o którą przydziela się sędziom sprawy i że: „[...] w przypadku pozostawienia w projekcie ww. rozwiązania, wprowadzającego, jako zasadę, wyznaczanie członków składu innych niż referent decyzją przewodniczącego wydziału [podkreślenie Autora opinii], jego zgodność z ww. normami ustawowymi wymagałaby szczegółowego wykazania. Jakkolwiek zmieniane rozporządzenie dopuszcza obecnie możliwość wyznaczania przez przewodniczącego wydziału innych niż referent członków składu, to zgodnie z § 50 ust. 1 Regulaminu jest to dopuszczalne jedynie na zasadzie wyjątku – tj. w przypadku niewyznaczania takich członków przez SLPS” (zob. opinia RCL.DPA.555.138.2025, z dnia 26 sierpnia 2025 r.).

W niniejszej sprawie naruszenie konstytucyjnej zasady legalizmu określonej w art. 7 Konstytucji sprowadza się zatem przede wszystkim do przekroczenia przez Ministra Sprawiedliwości upoważnienia ustawowego zawartego w art. 41 § 1 p.u.s.p. i tym samym działania bez podstawy prawnej, przez co doszło do naruszenia szeregu przepisów ustawy zasadniczej, a zwłaszcza art. 10, art. 45 ust. 1, art. 92 ust. 1, art. 173, art. 176 ust. 2 i art. 178 ust. 1 Konstytucji.

Zgodnie z art. 92 ust. 1 Konstytucji: „Rozporządzenia są wydawane przez organy wskazane w Konstytucji, na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania. Upoważnienie powinno określać organ właściwy do wydania rozporządzenia i zakres spraw przekazanych do uregulowania oraz wytyczne dotyczące treści aktu”. Wskazane unormowanie określa jedno ze źródeł prawa powszechnie obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej, jakim jest rozporządzenie a także określa szczegółowe wytyczne dotyczące wydania tego aktu. W istocie przepis ten wymienia obligatoryjne elementy upoważnienia ustawowego, które ma określać:

- 1) organ właściwy do wydania rozporządzenia;
- 2) zakres spraw przekazanych do uregulowania rozporządzeniem;
- 3) wytyczne dotyczące treści rozporządzenia.

Delegacją ustawową do wydania Regulaminu urzędowania, a zatem także do dokonywania zmian w tym Regulaminie, jest przytaczany już wielokrotnie art. 41 § 1 p.u.s.p. Zgodnie z tym przepisem: „Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa, określi, w drodze rozporządzenia, regulamin wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych określający:

- 1) wewnętrzną organizację i porządek funkcjonowania sądów,
 - 2) szczegółowe zasady przydziału spraw, w tym:
 - a) sposób dokonywania losowania spraw,
 - b) zasady ustalania składów wieloosobowych,
 - c) (uchylona),
 - d) zasady zmniejszenia przydziału spraw ze względu na pełnione funkcje i usprawiedliwione nieobecności oraz podstawy czasowego wstrzymania przydziału spraw,
 - e) warunki uczestniczenia w przydziale tylko niektórych kategorii spraw rozpoznawanych w wydziale,
 - f) zasady pełnienia dyżurów oraz rodzaje spraw podlegających przydzieleniu zgodnie z planem dyżurów,
 - g) zasady sporządzania planu zastępstw oraz rodzaje czynności podejmowanych zgodnie z planem zastępstw,
 - h) zasady podziału terytorialnego obszarów właściwości sądów opiekuńczych i nieletnich oraz przydziału tych obszarów sędziom,
 - i) (uchylona),
 - 3) sposób realizacji zadań związanych z funkcjonowaniem Europejskiej Sieci Sądowej w sprawach cywilnych i handlowych,
 - 4) porządek czynności w sądach, porządek urzędowania organów sądów i wykonywania zadań sędziów, asesorów sądowych i referendarzy sądowych pełniących funkcje kierownicze, tok czynności administracyjnych w sprawach należących do właściwości sądów, dopuszczalne systemy i rozkład czasu urzędowania, warunki i tryb udostępniania i przesyłania akt i dokumentów z akt oraz warunki udostępniania pomieszczeń dla uczestników postępowania, świadków i innych osób przebywających w sądach
- uwzględniając zasady sprawności, racjonalności, ekonomicznego i szybkiego działania oraz potrzebę zapewnienia rzetelnego wykonywania zadań powierzonych sądom, a także potrzebę zapewnienia równomiernego i obiektywnego obciążenia sędziów, asesorów sądowych i referendarzy sądowych obowiązkami, zapewnienia zbliżonego prawdopodobieństwa udziału w składzie wieloosobowym, wykorzystania rozwiązań informatycznych do losowego przydziału spraw oraz zastosowania innych sposobów losowego przydziału spraw w przypadku braku możliwości korzystania z tych rozwiązań”.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 30 kwietnia 2009 r. w sprawie o sygn. akt U 2/08 stwierdził, że: „Każde rozporządzenie ma charakter aktu wykonawczego wydawanego na podstawie ustawy i w celu jej wykonania, co oznacza, że winno być ono wydane na podstawie wyraźnego (a więc nieopartego na domniemaniu czy wykładni celowościowej), szczegółowego upoważnienia i w zakresie określonym tym upoważnieniem. Prócz niesprzeczności z ustawą, na podstawie której zostało wydane, nie może też być ono sprzeczne z normami konstytucyjnymi ani z żadnymi obowiązującymi ustawami, które w sposób bezpośredni lub pośredni regulują materię, będącą przedmiotem rozporządzenia. Co najistotniejsze, brak stanowiska ustawodawcy w określonej kwestii musi być interpretowany jako nieudzielenie w danym zakresie kompetencji normodawczej. Istnieje zatem funkcjonalny związek pomiędzy ustawą a wydawanym z jej upoważnienia aktem wykonawczym. Oba te akty tworzą bowiem pewną całość «zaprogramowaną» przez ustawodawcę, decydującego o podziale regulowanej materii pomiędzy nimi. Z tego też względu zakres swobody autora rozporządzenia wyznaczony jest pozytywnie (przez ustawowe wskazanie zakresu spraw przekazanych do unormowania) oraz negatywnie (przez wymaganie braku niezgodności z wszystkimi normami hierarchicznie wyższymi). Zadaniem rozporządzenia jest wykonywanie ustawy, a nie jej uzupełnianie, modyfikacja czy powtarzanie jej postanowień. W konsekwencji akt wykonawczy nie może normować kwestii czy zagadnień nieuregulowanych w ustawie, choćby nawet wydawało się to – z jakiegokolwiek punktu widzenia – celowe lub pożądane”. Z kolei w wyroku z dnia 16 lutego 2010 r. w sprawie o sygn. akt P 16/09 Trybunał stwierdził, że: „Akt wykonawczy do ustawy nie może w sposób samoistny zmieniać ani modyfikować treści norm zawartych w aktach hierarchicznie wyższych. (...) Trybunał podkreślał, że przepisy rozporządzenia określają warunki do zastosowania norm ustanowionych w samej ustawie i uszczegóławiają je w takim stopniu, w jakim ustawodawca tego nie uczynił ze względu na ich drugorzędne znaczenie. Rozporządzenie nie może (...) uzupełniać ustawy, rozbudowywać przesłanek zrealizowania jakiejś normy prawnej określonej w ustawie lub takich elementów procedury, które nie odpowiadają jej ustawowym założeniom”.

Należy pamiętać również, że: „Jakiegokolwiek względy praktyczne albo pragmatyczne ani – nawet najbardziej celowe czy racjonalne – okoliczności związane z potrzebą rozstrzygnięcia problemów społecznych nie mogą usprawiedliwiać wykroczenia poza upoważnienie ustawowe (zob. np. wyr. TK z 5.10.1999 r., U 4/99, OTK 1999, Nr 6,

poz. 118)” (M. Wiącek, *Komentarz do art. 92 Konstytucji*, [w:] *Konstytucja RP*, red. M. Safjan, L. Bosek, *op. cit.*, s. 188). Ponadto trzeba podkreślić, że funkcją rozporządzenia nie jest w żadnej mierze uzupełnianie ustawy, czyli samodzielne regulowanie materii ustawy nie przekazanej wyraźnie do uregulowania rozporządzeniem (K. Działocha, *Komentarz do art. 92 Konstytucji*, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Tom II, Warszawa 2001, s. 33).

Istotne jest również podkreślenie stanowiska Trybunału Konstytucyjnego wskazującego, iż odstępstwa od upoważnienia nie mogą być usprawiedliwiane względami praktycznymi ani też potrzebami związanymi z rozstrzygnięciem konkretnych problemów (zob. wyrok TK z dnia 31 maja 2010 r., sygn. akt U 4/09). Stwierdzenie to pozostaje zgodne z wcześniej wyrażanym poglądem Trybunału, zgodnie z którym interpretacja przepisów przyznających kompetencje normodawcze nie może dokonywać się przy pomocy wykładni rozszerzającej i celowościowej (zob. wyrok TK z dnia 27 listopada 2012 r., sygn. akt U 4/12).

Przenosząc te uwagi do niniejszej sprawy, należy zauważyć, że rozporządzenie zmieniające jest niezgodne z ustawowym upoważnieniem do jego wydania zawartym w art. 41 § 1 p.u.s.p. Z dyspozycji tego przepisu, jak również doprecyzowania jego treści określonej w art. 47a p.u.s.p. wynika bowiem, że regułą określania składów sędziowskich jest losowy przydział spraw. Nie ulega przy tym wątpliwości, że p.u.s.p. wskazuje w art. 47a § 1 jednoznacznie, iż sprawy przydzielane są sędziom i asesorum sądowym losowo, w ramach poszczególnych kategorii spraw, chyba że sprawa podlega przydziałowi sędziemu pełniącemu dyżur. Ustawodawca zatem, ewentualne odstępstwo od losowego przydziału spraw przewidział jedynie dla spraw przydzielanych w ramach pełnienia przez sędziów dyżurów. Powyższe unormowanie, ani żaden inny przepis p.u.s.p., nie przewidują możliwości odstępowania od zasady losowego przydziału spraw. Tym bardziej brak jest możliwości wprowadzania przez ministra aktem podustawowym regulacji wprowadzających zmianę zasady określonej przez ustawę. Z tej perspektywy należy uznać, że Minister Sprawiedliwości dokonując tak głębokiej ingerencji w sposób określania składów sądów poprzez wprowadzenie w akcie wykonawczym możliwości arbitralnego wyznaczania sędziów, wyszedł poza zakres upoważnienia ustawowego i naruszył jednocześnie art. 92 ust. 1 Konstytucji.

Tym samym § 1 pkt 2-3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 29 września 2025 r. zmieniającego rozporządzenie – Regulamin urzędowania sądów powszechnych narusza art. 92 ust. 1 Konstytucji.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 Konstytucji, ustrój Rzeczypospolitej Polskiej opiera się na podziale i równowadze władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej. Zasada ta stanowi fundamentalną zasadę ustrojową, a także, w równym stopniu, służy innemu celowi – ochronie jednostki przed skoncentrowaniem władzy państwowej w ośrodku jednej z władz. W świetle art. 10 ust. 2 Konstytucji władzę sądowniczą sprawują sądy i trybunały, natomiast wypełnianie władzy wykonawczej powierzono Prezydentowi RP i Radzie Ministrów.

Trybunał Konstytucyjny wskazał, że wymóg „rozdzielenia” władz oznacza m.in., że każdej z trzech władz powinny przypadać kompetencje materialnie odpowiadające ich istocie, a co więcej – każda z tych władz powinna zachowywać pewne minimum kompetencyjne stanowiące o zachowaniu tej istoty. Ustawodawca zaś – kształtując kompetencje poszczególnych organów państwowych – nie może naruszyć owego „istotnego zakresu” danej władzy (wyrok TK z dnia 29 listopada 2005 r., sygn. akt P 16/04). Rozdzielenie władz oznacza przede wszystkim zakaz ingerencji w istotę danej władzy. Zakaz ten wyznacza nie tylko dopuszczany ustawowo zakres przedmiotowy działania poszczególnych władz, ale również sposób korzystania z kompetencji przyznanych poszczególnym organom państwa. Zasada równowagi władz polega natomiast przede wszystkim na tworzeniu mechanizmów zapobiegających koncentracji i nadużywaniu władzy państwowej (wyrok TK z dnia 24 lutego 2010 r., sygn. akt K 6/09). Równowaga się władz oznacza, że żadna z władz nie może być całkowicie odseparowana od pozostałych (wyrok TK z dnia 15 stycznia 2009 r., sygn. akt K 45/07).

W niniejszej sprawie doszło do naruszenia zasady trójpodziału władzy określonej w art. 10 Konstytucji poprzez fakt, że Minister Sprawiedliwości działając bez podstawy prawnej, a zatem wbrew zasadzie legalizmu i z naruszeniem upoważnienia ustawowego do wydania rozporządzenia, dokonał istotnej ingerencji we władzę sądowniczą, która powinna być możliwie w największym stopniu odseparowana i niezależna od pozostałych władz. Wydając zaskarżone przepisy rozporządzenia zmieniającego dokonał jedynie pozornie zmian w Regulaminie urzędowania, a w rzeczywistości zmodyfikował ustawową zasadę losowego przydzielania spraw sądowych i ustalania składów sędziowskich. Wszelkie zmiany w obrębie ustaw powinny być dokonywane za pomocą ustawy, a akt niższego rzędu nie może ingerować

w akt hierarchicznie wyższy (art. 2 oraz art. 87 Konstytucji). Tym samym należy uznać, że Minister Sprawiedliwości w sposób nieuprawniony wyeliminował konstytucyjne podmioty biorące udział w procesie stanowienia ustaw w naszym porządku prawnym, czyli Parlament i Prezydenta RP. Jak podkreśla się bowiem w doktrynie, jednym z elementów koncepcji demokratycznego państwa prawnego jest oparcie systemu źródeł prawa na zasadzie hierarchicznej budowy i umieszczenie konstytucji i ustaw, jako aktów stanowionych przez organ ustawodawczy, na szczycie tej hierarchii (L. Garlicki, *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Warszawa 2012, s. 65). Z tego z kolei wynika m.in:

- 1) zasada zwierzchnictwa (wyłącznie ustawy), rozumianego nie tylko jako podporządkowanie ustawie całokształtu prawodawstwa pochodzącego od organów władzy wykowanej, lecz także jako zastrzeżenie dla ustawy normowania kwestii najważniejszych (zwłaszcza z punktu widzenia sytuacji jednostki) oraz
- 2) zasada wykonawczego charakteru regulacji przyjmowanych przez organy rządowe, a zatem na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie (*ibidem*).

Ponadto, wprowadzenie do Regulaminu urzędowania art. § 50 ust. 1a oraz zmian w § 53 ust. 1-3 narusza art. 173, art. 176 ust. 2 oraz art. 178 ust. 1 Konstytucji.

Zgodnie z art. 173 Konstytucji sądy i Trybunały są władzą odrębną i niezależną od innych władz. Przepis ten jest urzeczywistnieniem określonej w art. 10 Konstytucji zasady trójpodziału władzy, która nakazuje, by władza sądownicza była w jak największym stopniu odseparowana od pozostałych władz i aby nie miały one na nią nadmiernego wpływu.

Natomiast art. 176 ust. 2 stanowi, iż ustrój i właściwość sądów oraz postępowanie przed sądami określają ustawy. Wynika z tego, iż to na poziomie ustawowym muszą być określone wszystkie podstawowe elementy ustroju, właściwości i procedury sądowej. Przenosząc te uwagi do niniejszej sprawy, należy zauważyć, że Minister Sprawiedliwości przypisał sobie uprawnienie do uzupełnienia w drodze rozporządzenia przepisów ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, bezpośrednio ingerując w treść instytucji przydziału spraw. Upoważnienie ustawowe z art. 41 § 1 p.u.s.p. nie zawiera, i zawierać nie może, upoważnienia Ministra Sprawiedliwości do uzupełniania przepisów p.u.s.p. o nowe przesłanki wyznaczania sędziów do składów sądów. Delegacja ustawowa art. 41 § 1 p.u.s.p. nie może również zawierać upoważnienia dla Ministra Sprawiedliwości do uzupełniania przepisów określających zasady postępowania przed sądami, zgodnie bowiem z art. 176 ust. 2 Konstytucji postępowanie przed sądami określają ustawy. Prawodawca

konstytucyjny jednoznacznie przesądził zatem, że przepisy określające przesłanki wyznaczania składów sądów mogą być zamieszczone wyłącznie w ustawach. Ujęcie tych przepisów w akcie rangi podustawowej (w zaskarżonym rozporządzeniu zmieniającym) stanowi więc jednoznacznie naruszenie zasady normowanej treścią art. 176 ust. 2 Konstytucji.

W bezpośrednim związku z wyrażoną w art. 173 Konstytucji zasadą niezależności sądów pozostaje wprowadzona art. 178 ust. 1 Konstytucji zasada niezawisłości sędziowskiej. Łączy je wspólny cel – ochrona sędziów sprawujących wymiar sprawiedliwości oraz sądów będących organami państwa, tworzących władzę sądowniczą. Można zatem w sposób uprawniony stwierdzić, że te dwie zasady są ze sobą ściśle i nierozzerwalnie połączone (wyrok TK z dnia 14 kwietnia 1999 r., sygn. akt K 8/99). W pojęciu niezawisłości sędziów, nacisk jest położony na brak uzależniania sędziów w ich działalności orzeczniczej od czynników innych niż tylko wymagania wynikające z prawa. Art. 178 ust. 1 Konstytucji wprowadzający zasadę niezawisłości sędziowskiej zapewnia sędziom gwarancję wykonywania swojej funkcji w warunkach wolnych od wszelkich nacisków oraz bezstronnie i w zgodzie z własnym sumieniem. Zasada niezawisłości sędziowskiej rozumiana jest również jako obowiązek stworzenia sędziemu takich warunków pracy, aby mógł on w zgodzie z własnym sumieniem i w pełni bezstronnie sprawować swój urząd oraz być niezagrożonym jakimikolwiek naciskami – czy to zewnętrznymi, czy wewnętrznymi. W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego wskazuje się, że niezawisłość polega na tym, iż: „sędzia działa wyłącznie w oparciu o prawo, zgodnie ze swoim sumieniem i wewnętrznym przekonaniem” (wyrok z dnia 24 października 2007 r. o sygn. akt SK 7/06; zob. również wyroki z dnia: 14 kwietnia 1999 r., sygn. akt K 8/99 i 27 stycznia 1999 r., sygn. akt K 1/98. Na zasadę niezawisłości składa się kilka elementów: 1) bezstronność w stosunku do uczestników postępowania; 2) niezależność wobec organów (instytucji) pozasądowych; 3) samodzielność sędziego wobec władz i innych organów sądowych; 4) niezależność od czynników politycznych; 5) wewnętrzną niezależność sędziego. Poszanowanie i obrona tych wszystkich elementów niezawisłości są konstytucyjnym obowiązkiem wszystkich organów i osób stykających się z działalnością sądów, ale także są konstytucyjnym obowiązkiem samego sędziego (zob. wyroki z dnia: 24 czerwca 1998 r., sygn. akt K 3/98 i 14 kwietnia 1999 r., sygn. akt K 8/99). Ponadto, jak słusznie zauważył Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 14 października 2015 r. w sprawie o sygn. akt Kp 1/15: „Niezawisłość sędziego to nie tylko uprawnienie sędziego, lecz także jego konstytucyjny obowiązek, podobnie jak konstytucyjnym obowiązkiem

ustawodawcy i organów administracji sądowej jest ochrona niezawisłości sędziego (zob. wyrok z 24 czerwca 1998 r., sygn. K 3/98, OTK ZU nr 4/1998, poz. 52)”.

Mając na względzie powyższe należy podkreślić, że Minister Sprawiedliwości dokonał ingerencji w odrębność władzy sądowniczej i jednocześnie w sposób nieuprawniony naruszył niezawisłość sędziowską. Niezawisłość w swej istocie polega na niepodleganiu żadnej z władz. Przyjęcie przez władzę ustawodawczą mechanizmu umożliwiającego wskazywanie (czy też dalej idąc „dobieranie”) właściwego sędziego może prowadzić do podlegania tej władzy i jednocześnie uzależniania od jej decyzji.

Nie można przy tym zgodzić się ze stanowiskiem, iż wprowadzenie regulacji dotyczącej zasad ustalania składów orzekających w sprawie, a więc niezwykle istotnej z punktu widzenia sprawowania wymiaru sprawiedliwości, można uznać za realizację upoważnienia do ustalania zasad właściwego toku urzędowania sądów. Należy natomiast uznać, że nowo wprowadzona w zaskarżonym rozporządzeniu zasada umożliwiająca „dobór” dwóch sędziów w składach 3-osobowych jest całkowicie niezgodna z konstytucyjnymi zasadami orzekania przez bezstronny i niezawisły sąd gdyż może oznaczać, że „dobrani” sędziowie będą w stanie przegłosować sędziego sprawozdawcę przy podejmowaniu wyroku. Oznacza to, że przewodniczący wydziału, a pośrednio również prezes sądu podległy Ministrowi Sprawiedliwości, poprzez „dobranie” sędziów będzie mógł potencjalnie wpływać na zakres wydawanych rozstrzygnięć.

Zwrócić również należy uwagę na brak określenia zarówno w ustawie jak i w rozporządzeniu zmieniającym zasad, na jakich miałyby być wyznaczane składy sądów. Rozporządzenie wskazuje jedynie, że zasady takie będą ustalone przez prezesów sądów po zasięgnięciu opinii kolegiów właściwych sądów. Po pierwsze, brak jest jakichkolwiek wytycznych odnośnie do ustalania zasad, na jakich mieliby być wyznaczani sędziowie. Po drugie, należy wskazać, iż prezesi sądów są powoływani przez Ministra Sprawiedliwości, a kolegia sądów składają się z prezesów powoływanych przez Ministra Sprawiedliwości (przy czym dodatkowo wymóg zasięgnięcia opinii nie oznacza formalnie obowiązku uzgodnienia zakresu zasad), tak więc ustalenie zasad wyznaczania sędziów miałooby być dokonywane przez organy sądów podległe organizacyjnie Ministrowi Sprawiedliwości, co oznacza możliwość wpływu władzy wykonawczej na sądy, naruszając zarówno wskazaną w art. 10 zasadę rozdziału władz jak i wskazaną w art. 173 i 178 Konstytucji zasadę niezależności sądów i niezawisłości sędziów.

Wreszcie, nie bez znaczenia dla oceny zasadności zaskarżonych regulacji jest również fakt, iż przyjęte zasady oznaczają możliwość wprowadzenia w każdym z sądów odmiennych zasad wyznaczania sędziów do składów sądów, co spowoduje dodatkowo brak przejrzystości obowiązujących zasad w tym zakresie.

Reasumując należy uznać, iż wprowadzona rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 29 września 2025 r. regulacja § 50 ust. 1a w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych jest niezgodna z art. 41 § 1 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych z dnia 27 lipca 2001 r. przez co jest niezgodna z art. 92 ust. 1 oraz z art. 173, art. 176 ust. 2 i art. 178 ust. 1 Konstytucji.

Konsekwentnie powyższa argumentacja w pełni dotyczy również wprowadzanych rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 29 września 2025 r. zmian w regulacjach § 53 ust. 1 - 3 w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych, w związku z czym należy również uznać je za niezgodne z art. 41 § 1 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych z dnia 27 lipca 2001 r. i poprzez to za niezgodne z art. 92 ust. 1 oraz z art. 173, art. 176 ust. 2 i art. 178 ust. 1 Konstytucji.

Analogicznie w razie uznania za niekonstytucyjne zaskarżonych regulacji § 50 ust. 1a oraz § 53 wprowadzanych rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 29 września 2025 r. zmieniającym rozporządzenie – Regulamin urzędowania sądów powszechnych, jako niekonstytucyjny powinien zostać również uznany przepis § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 29 września 2025 r. zmieniającego rozporządzenie – Regulamin urzędowania sądów powszechnych, jako odsyłający do stosowania również ww. regulacji § 50 ust. 1a oraz § 53.

Przepisy wskazane w *petitum* wniosku są także, w opinii wnioskodawcy, niezgodne z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. W świetle powyższego przepisu, który stanowi, iż: „Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd”, wyrażone zostało konstytucyjne prawo do sądu. Sformułowane w tym przepisie prawo do sądu jest podstawową wartością, którą ustawodawca ma obowiązek chronić i realizować regulując wszelkie elementy dotyczące kształtowania elementów postępowania przed sądami. Odwołując się do licznych orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, jakie zapadły na gruncie tego przepisu, stwierdzić należy, że na

prawo to składa się w szczególności: 1) prawo dostępu do sądu, tj. prawo do uruchomienia procedury przed sądem (niezależnym, bezstronnym i niezawisłym); 2) prawo do odpowiednio ukształtowanej procedury sądowej, zgodnej z wymogami sprawiedliwości i jawności; 3) prawo do wyroku sądowego, tj. prawo do uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia sprawy przez sąd; 4) prawo do odpowiedniego ukształtowania ustroju i pozycji organów rozpoznających sprawy (zob. np. wyroki TK z dnia: 10 maja 2000 r., sygn. akt K 21/99; 19 lutego 2003 r., sygn. akt P 11/02; 14 marca 2005 r., sygn. akt K 35/04; 24 października 2007 r., sygn. akt SK 7/06; 26 lutego 2008 r., sygn. akt SK 89/06; 3 lipca 2008 r., sygn. akt K 38/07; por. także P. Sarnecki, *Komentarz do art. 45 [w:] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*. Tom II, wyd. II, red. L. Garlicki, M. Zubik, Warszawa 2016, s. 233-243).

Realizacja konstytucyjnego prawa do sądu pozostaje w ścisłym związku z gwarancją rozpatrzenia sprawy przez prawidłowo ustanowiony, bezstronny sąd.

Konstytucyjne prawo do sądu zostało skonstruowane jako prawo osobiste jednostki (P. Sarnecki, *Komentarz do art. 45, [w:] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, wyd. II, red. L. Garlicki, M. Zubik, *op. cit.*, s. 237). Warto zatem zauważyć, że wszystkie przymioty sądu wskazane w art. 45 Konstytucji, są integralną i spójną częścią uprawnienia jednostki. Jako takie powinny zatem podlegać dopuszczalnej prawem kontroli wykonywanej przez samą jednostkę.

Mając na względzie powyższe, wprowadzenie przez Ministra Sprawiedliwości w zaskarżonym rozporządzeniu zmieniającym przesłanki umożliwiającej arbitralne wyznaczanie składów sądów, narusza prawo do sądu określone w art. 45 ust. 1 Konstytucji w jego aspekcie właściwego ukształtowania sądu.

Można tu przywołać stanowisko Trybunału Konstytucyjnego wyrażone w wyroku z dnia 16 maja 2024 r., sygn. akt U 1/24 wskazujące, iż sąd właściwy, to sąd ukształtowany (ustanowiony) na podstawie przepisów ustawy. Przez sąd ustanowiony ustawą należy również rozumieć określenie zasad przydziału spraw w drodze ustawy. Określenie składu sądu przez przepis aktu normatywnego rangi rozporządzenia, niejako ukrycie wpływu władzy wykonawczej na kształt sądu w przepisach pozornie regulujących kwestie techniczne, stanowi o sądzie niewłaściwym w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji. Dodatkowo wzmocnieniem powyższego zarzutu jest okoliczność, iż przyjęte w zaskarżonym rozporządzeniu zasady

wyznaczania składów sądu z naruszeniem zasady losowania nie podlegają w żadnym zakresie możliwości weryfikacji przyjętych kryteriów i sposobu doboru członków składu.

Posiłkowo można również wskazać na naruszenie przez zaskarżone regulacje rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka ustalający zespół gwarancji rzetelnego procesu. Konwencja czyni to w sposób rozbudowany – w pierwszej kolejności formułując ogólną zasadę o szerokim zastosowaniu, której istotą jest gwarancja prawa do rzetelnego (tj. sprawiedliwego i publicznego) postępowania przed niezależnym i bezstronnym sądem utworzonym na podstawie ustawy (ust. 1) i następnie, wskazując szereg szczegółowych gwarancji dla postępowania w sprawach karnych (ust. 2 i 3).

Art. 6 ust. 1 Konwencji stanowi: „Każdy ma prawo do sprawiedliwego i publicznego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą przy rozstrzyganiu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym albo o zasadności każdego oskarżenia w wytoczonej przeciwko niemu sprawie karnej”. Wskazany w tym przepisie wymóg, aby sąd był „ustanowiony ustawą”, sprowadza się do zapewnienia niezależności i niezawisłości sądu, aby organizacja wymiaru sprawiedliwości w społeczeństwie demokratycznym była uregulowana prawem pochodzącym od organu przedstawicielskiego (parlamentu) a nie od władzy wykonawczej (P. Hofmański, A. Wróbel, *Komentarz do art. 6, [w:] Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, Komentarz do artykułów 1-18, t. I, red. L. Garlicki, Warszawa 2010, s. 311*). ETPCz w swym orzecznictwie dotyczącym tego zagadnienia zwracał uwagę, iż, po pierwsze, upoważnienia dla władzy wykonawczej do szczegółowej regulacji ustroju i kompetencji wymiaru sprawiedliwości powinny być stosowane wyjątkowo i być przedmiotem kontroli sądowej w celu uniemożliwienia działań bezprawnych lub arbitralnych, oraz, po drugie, ustrojodawca i ustawodawca nie mogą pozostawiać władzy sądowniczej nadmiernej swobody w regulowaniu organizacji i kompetencji wymiaru sprawiedliwości, przy jednoczesnym pozostawieniu jej pewnego marginesu swobody interpretacyjnej w odniesieniu do przedmiotowego ustawodawstwa krajowego (*ibidem*).

Kluczowe z perspektywy pojęcia „sądu ustanowionego ustawą” były zwłaszcza tezy ETPCz sformułowane w wyroku z dnia 12 marca 2019 r. w sprawie *Guomundur Andri Astraosson p. Islandii* (skarga nr 26374/18), w którym Wielka Izba Trybunału wyjaśniła zakres oraz znaczenie, jakie należy nadać pojęciu „sądu ustanowionego ustawą”.

Z zakresu orzeczeń ETPCz można wywieść, iż Trybunał przyjmuje, że wyrażenie „ustanowiony” powinno dotyczyć wymogu, jakim jest ochrona sądownictwa przed bezprawnymi wpływami zewnętrznymi, w szczególności ze strony władzy wykonawczej. Z kolei sąd ustanowiony „ustawą” będzie takim sądem, który został ustanowiony zgodnie z prawem.

Odnosząc powyższe do przedmiotu sprawy należy przyjąć, iż poprzez sąd ustanowiony ustawa należy również rozumieć określenie zasad przydziału spraw w drodze ustawy. Niezbędne jest bowiem aby obowiązujące regulacje prawa krajowego dotyczące ustalania składów sądów były na tyle jednoznaczne, aby nie dopuścić do arbitralnych ingerencji w proces ich powoływania. Natomiast określenie składu sądu poprzez przepis aktu normatywnego rangi rozporządzenia (a wręcz można uznać, iż ukrycie wpływu władzy wykonawczej na kształt sądu w przepisach pozornie regulujących kwestie techniczne) stanowi o sędzie niewłaściwym w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Dodatkowo należy wskazać, iż przyjęty przez Ministra Sprawiedliwości sposób kształtowania składów sądów w sposób niezgodny z art. 47a p.u.s.p. może powodować bardzo znaczące skutki w postaci podnoszenia zarzutów nieważności postępowania cywilnego ze względu na to, że skład sądu orzekającego był sprzeczny z przepisami prawa (art. 379 pkt 4 k.p.c.) bądź zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej w postępowaniu karnym wskutek nienależytej obsady sądu (art. 439 pkt 2 k.p.k.). Można tu przywołać tezy uchwały Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2019 r., sygn. akt III UZP 10/19 wskazujące, iż rozpoznanie sprawy w postępowaniu apelacyjnym przez członków składu, niebędącego referentem wyłonionym w drodze losowania w konsekwencji prowadzi do nieważności postępowania z powodu rozpoznania sprawy przez skład orzekający sprzeczny z przepisami prawa. Należy przy tym podkreślić, że funkcja prewencyjna i represyjna instytucji nieważności postępowania cywilnego oraz bezwzględnych przyczyn odwoławczych w postępowaniu karnym, mających chronić prawa stron postępowania oraz prawidłowość wymiaru sprawiedliwości przed najpoważniejszymi uchybieniami, w pełni współgra z potrzebą zabezpieczenia systemu prawnego przed niebezpieczeństwem arbitralnych manipulacji składami sądu, do których przestrzeń stwarzają nowo przyjęte regulacje zaskarżonego postanowienia.

Mając na względzie podniesione w uzasadnieniu wniosku wątpliwości, wnoszę o zbadanie przez Trybunał Konstytucyjny zgodności z Konstytucją rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 29 września 2025 r. zmieniającego rozporządzenie – Regulamin urzędowania sądów powszechnych w zakresie określonym w *petitum* wniosku.

Z poważaniem,
[Podpis]